

співробітництва, а отже, створює підґрунтя для взаєморозуміння. Другий принцип полягає у проблематизації педагогічної взаємодії, що спричинює зміни функцій викладача і студента. Цей принцип налаштовує викладача не на викладання й цілеспрямоване формування необхідних якостей у студента, а стимулює його дослідницьку активність, особистісне зростання шляхом актуалізації знань, створення умов для здійснення високоморальних вчинків та самостійної постановки проблем. Третій принцип полягає у персоніфікації педагогічної взаємодії, що вимагає адекватного вираження почуттів та переживань, здійснення вчинків, які не відповідають згаданим вище рольовим нормативам, а значить – передбачає відмову від рольових «масок». Четвертий принцип полягає в індивідуалізації педагогічної взаємодії, що спонукає до з'ясування здібностей кожного учня, побудову змісту та методів навчання й виховання, що відповідають віковим та індивідуальним особливостям дітей.

Таким чином, гуманістичній педагогічній взаємодії притаманні такі властивості, як діалогічність, спрямованість на особистість, а отже, – творчість, що робить її унікальною. Її підґрунтя – парадигма гуманізму, заснована на ідеалі безмежних творчих можливостей індивідуальності та її свободи. Історія свідчить, що ця парадигма дає змогу людям жити відповідно до смисложиттєвих цінностей. Вона допомагає усвідомити сенс власного існування, породжує внутрішнє почуття, яке змушує співвідносити вчинки з обов'язком перед людством і веде людей до альтруїзму. Отже, взаємодія, яка спирається на найкращі гуманістичні ідеї, – ефективна основа для успішної підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти.

Висновки. Аналіз проблеми підготовки майбутніх педагогів до роботи з дітьми з особливими потребами в загальноосвітньому просторі засвідчив потребу переходу від авторитарної педагогіки до гуманістичної та у майбутніх наукових розвідках з метою вивчення і уточнення особливостей підготовки майбутніх педагогів до здійснення ефективної професійної діяльності в галузі інклюзивної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Виховання особистості: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І.Д. Бех. – К.: Либідь, 2008. – 848 с.
2. Гуманістичні орієнтири в методології психологічної науки: монографія / Г.О. Балл, В.О. Медінцев, О.О. Нікуленко, Т.А. Російчук; Г.О. Балл (ред.). – К.: Педагогічна думка, 2007. – 98 с.
3. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва – К.: «Саміт-Книга», 2009. – 272 с.: іл. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
4. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посібник для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / Олена Валеріївна Мартинчук. – К.: Київськ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
5. Назарова Н.М. Интегрированное (инклюзивное) образование: генезис и проблемы внедрения. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mgpu.ru>. – Назва з екрану.
6. Поніманська Т.І. Модель системи підготовки студентів до гуманістичного виховання дітей старшого дошкільного віку / Т.І. Поніманська // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць: наукові записки РДГУ. Випуск 5(48). – Рівне: РДГУ, 2012. – С.38-43.
7. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навч.-метод. посібник / Е.А. Данілавічюте, С.В. Литовченко; за ред. А.А.Колупаєвої. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 360 с.

Н.В. ФЕДОРОВА. ГУМАНИСТИЧЕСКОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КАК ОСНОВА ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Резюме. В данной статье анализируется понятие профессиональной подготовки, специфика гуманистически ориентированного педагогического взаимодействия как базового условия, которое обеспечивает подготовку будущего педагога к работе в условиях инклюзии.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, взаимодействие, гуманистически ориентированное педагогическое взаимодействие.

N.V. FEDOROVA. THE HUMANISTIC INTERACTION AS A BASIS TRAINING OF FUTURE TEACHERS TO PROFESSIONAL ACTIVITIES IN CONDITIONS OF INCLUSIVE EDUCATION

The summary. The article analyzes the specifics of humanistically oriented pedagogical interaction as a basic condition, which provides professional development of future educator in conditions of inclusive education.

Key words: training, interaction humanistically oriented pedagogical interaction.

Одержано редакцією 12.09.2014 р.

УДК: 378.14:373.211.24

О.І. ПАДАЛКА

ПЕДАГОГІЧНІ ЦІННОСТІ У ВИХОВАТЕЛІВ ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУП ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Резюме. У статті розглянуто проблему інклюзії, висвітлено особливості роботи вихователя у інклюзивних групах ДНЗ, описано педагогічні цінності вихователів, запропоновані можливі умови їх формування у вихователів, які працюють в інклюзивних групах дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: інклюзія, педагогічна аксіологія, цінності, педагогічні цінності, інклюзивні групи.

Постановка проблеми. Сьогодні в науковому обігу перебувають два споріднені поняття – інтеграція та інклюзія, інколи на практиці першим підміняють друге. У документі «Міжнародні консультації з питань раннього навчання дітей з особливими освітніми потребами» зазначено: «Інтеграція – це зусилля, спрямовані на введення дітей у регулярний освітній простір. Інклюзія – це політика і процес, які дають змогу всім дітям брати участь у всіх освітніх програмах». Відмінність полягає «у визнанні того факту, що ми змінюємо суспільство, щоб воно враховувало і пристосовувалося до індивідуальних потреб людей з особливими потребами, а не навпаки».

Глибокі соціальні, духовні й економічні зрушення, що відбуваються в Україні на межі третього тисячоліття, спонукають до реформування системи освіти, яка має сприяти утвердженню людини як найвищої соціальної цінності, найповнішому розкриттю її здібностей, задоволенню різноманітних освітніх потреб, забезпеченню пріоритетності загальнолюдських цінностей, гармонізації стосунків людини і навколишнього середовища, суспільства та природи. Базу життєдіяльності людини становлять цінності.

На думку І.Зязюна сучасний педагог має глибоко усвідомлювати місце і роль освітніх процесів у світовому культурному просторі, поєднувати глибокі фундаментальні теоретичні знання й практичну підготовку. Тільки в культурному середовищі можуть сформуватися спеціалісти, здатні вільно й широко мислити, створювати нові інтелектуальні цінності, яких завжди потребує суспільство.

Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей – усі діти є цінними та активними членами суспільства. Вона – заявка освіти України на демократизм і гуманізм.

Наприклад, завдання педагога – зробити так, щоб дитина відчувала себе рівною зі здоровими однолітками;

Інклюзивною формою навчання може займатися той, хто прийшов у ДНЗ за покликанням. Як відомо, сьогодні у педагогічні вузи відбирають вступників, оцінюючи їхні знання з предметів, а не любов до дитини, людяність, альтруїзм, терпимість, готовність розуміти та сприймати іншого, а саме ці риси важливі для педагогічної діяльності в інклюзивному просторі; суспільство, начебто, забуло про те, що педагогічна діяльність – це перш за все покликання, творчість, а не ремесло. Згадаймо В.Сухомлинського: «Учитель починається з любові до дитини».

І.Зязюн, О.Сухомлинська та ін. вважають, що аксіологія як філософське вчення про природу цінностей, вивчає зв'язки різноманітних між собою духовних і матеріальних чинників, а також встановлює їх зв'язки зі структурою особистості. Цінність визначається як те, що має значення для людини. Цінності особистості, які закріплюються в свідомості у формі нормативних уявлень, виступають орієнтирами діяльності людини. У ціннісних категоріях проявляються знання, інтереси та переваги різних соціальних груп та особистостей. У суспільстві загальноприйнятими свідомими цінностями є віра, індивідуальність, любов, надія, співчуття, ставлення до влади, повага до життя й гідності особистості, повага до батьків, піклування про дітей. Існує зв'язок між соціальними та особистісними цінностями. Людина, сприймаючи соціальні цінності через призму індивідуальної життєдіяльності, може визначити свої особисті цінності. Засвоєння окремою людиною системи цінностей становить необхідну основу соціалізації особистості та дотримання нормативного порядку в суспільстві [1, 40].

У сучасній практиці широко досліджується проблема підготовки майбутнього вчителя-вихователя (О.Дубасенюк, І.Бех, І.Зверерва, А.Киричук, Л.Кузьменко, А.Мороз, Г.Троцько та ін.) і професійного становлення педагога (Н.Гузій, Т.Дмитренко, І.Зязюн, А.Капська, Н.Кузьміна, О.Мороз, А.Мудрик, В.Сластьонін та ін.).

Проблема педагогічних цінностей у вихователів інклюзивних груп ДНЗ набуває у сучасних умовах нової якості. Натомість у педагогічній літературі відсутні спеціальні праці, присвячені даній проблемі, а дослідження не розкривають зміст і специфіку педагогічних цінностей вихователів, які працюють в інклюзивних групах дошкільних навчальних закладів. Це визначає актуальність пошуку шляхів інтеграції змісту і форм педагогічної освіти.

Цілі статті. Проаналізувати педагогічні цінності вихователів інклюзивних груп ДНЗ.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна аксіологія – це самостійна галузь педагогічних знань, яка розглядає освітні цінності з точки зору самооцінки людини та здійснює ціннісний підхід до освіти на основі визнання цінності самої освіти. Педагогічна аксіологія досліджує цінності, які треба формувати у вихованців [6].

Завдання педагогічної аксіології – це аналіз історичного розвитку педагогічної теорії та освітньої практики з позиції теорії цінностей, проголошення ціннісних основ освіти, що відображають її аксіологічну направленість, розробка ціннісних підходів до стратегії розвитку і змісту вітчизняної освіти.

І.Ісаєв і В.Гринькова об'єктом дослідження педагогічної аксіології визначають педагогічні цінності.

Предметом педагогічної аксіології є формування ціннісного ставлення, ціннісної свідомості, ціннісної поведінки особистості.

Суть педагогічної аксіології визначається специфікою педагогічної діяльності, її соціальною роллю і особистісно-утворюючими можливостями. Аксіологічні характеристики педагогічної діяльності відображають її гуманістичний зміст. Педагогічні цінності – це ті її особливості, які дозволяють не лише задовольняти потреби педагога, а й служать орієнтирами його соціальної та професійної активності, спрямованої на досягнення гуманістичних цілей.

Область педагогічної аксіології акумулює основи педагогіки і аксіології і дозволяє унікальним чином, через ціннісні пріоритети в освіті, підкреслити центральне положення людини, її внутрішнього світу в педагогічній системі. Природно, що стан освітньої сфери, її розвиток і перспективи в першу чергу залежать від аксіосфери педагога, саме тому ми вважаємо за можливе досліджувати основи педагогічної аксіології в площині «педагог» («вихователь»). В зв'язку з цим слід підкреслити деякі аспекти актуальності педагогічної аксіології, що загострюють увагу до проблеми пріоритетних цінностей педагога.

По-перше, це місце педагогічної аксіології в освітній системі і роль ціннісних орієнтацій педагога в організації і здійсненні професійної діяльності як найважливішого компонента педагогіки цінностей. Від системи ціннісних орієнтацій педагога залежить загальна атмосфера освітнього процесу, система стосунків «педагог-дитина», «педагог-педагог», «педагог-батьки», якість навчально-виховної роботи, духовний потенціал підростаючого покоління і багато що іншого.

По-друге, професія педагога постійно вимагає вдосконалення не лише самого вихователя, але і підвищення якості його підготовки, зараз направленої на посилення емоційної складової професії, розвиток «другодомінантності», спрямованої на іншу людину як вираження любові, доброти, милосердя. Тому далеко не випадкові звернення учених до питань розвитку духовного спілкування педагога, орієнтованого на цінність іншої людини, передачу етичних цінностей, становлення комунікативної культури.

По-третє, слід звернути увагу на гостроту проблеми, пов'язаної з розвитком професійного стилю сучасного вихователя, що базується на позитивних стереотипах і сублімує творчий потенціал педагогічної праці. При цьому ціннісні орієнтації педагога можуть виступати як постулати, необхідні для повноцінної діяльності, а розвиток умінь користуватися ними дозволить творчо вирішувати проблеми педагогічної діяльності [5].

Як свідчить аналіз наукової літератури, до основних дефініцій педагогічної аксіології науковці, насамперед, відносять три групи понять: освітні цінності; педагогічні цінності; виховні цінності.

Однак питання визначення науковцями означених вище термінів викликає певні дискусії, що не дає змоги чітко виокремити поняття між собою за змістом. Педагогічні цінності для нашого дослідження становлять найбільший інтерес.

На думку Ю.Гришко, педагогічні цінності являють собою систему освітніх засобів, соціальних норм, педагогічного інструментарію, що зумовлює повноцінну передачу освітніх цінностей кожному майбутньому педагогу, тобто інтеріоризуються в їх ціннісні пріоритети. Інакше кажучи, педагогічні цінності виступають як провідні принципи та структурні компоненти педагогічного спілкування, побудованого на ціннісних принципах.

Педагогічні цінності було розглянуто в працях Н.Асташової, Б.Бім-Бада, М.Богуславського, С.Вершловського, В.Вульфова, В.Зінченко, І.Саєва, Б.Лихачова, М.Нікандрова, З.Равкіна, Л.Рувинського, В.Сластьоніна, Г.Чижакової, Є.Шиянова та інших.

Педагогічні цінності, на нашу думку, стверджуються у житті не спонтанно, вони залежать від соціальних, політичних і економічних відносин у суспільстві. Останні суттєво впливають на розвиток педагогіки і освітньої практики. Ціннісні орієнтації особистості є однією з головних характеристик особистості, а їх розвиток – основним завданням гуманістичної педагогіки. Система цінностей становить фундамент виховання, ті найважливіші ідеї і цілі, у здійсненні яких вбачають смисл свого існування людина і суспільство.

Педагогічні цінності – це сукупність суспільних і особистих смислів, які мають здатність викликати у людини емоційні переживання. Саме останні допомагають закріпленню важливих цінностей у студентів. Закріплені педагогічні цінності являють собою складну і суперечну систему. Рівень цієї системи дозволяє обґрунтувати кожному студенту власні уявлення про світ педагогічної праці і свого місця в ньому. З цих позицій формування педагогічних цінностей студентів переслідує в якості однієї із головних своїх цілей теоретичну систематизацію і обґрунтування світобачення [2; 4].

В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, яка забезпечує однакове ставлення до всіх людей, але створює спеціальні умови для дітей з особливими потребами. Тобто, система адаптується до потреб дитини (Рис.1).

Отже, інклюзивний освітній заклад – це заклад освіти, який відкритий для навчання всіх дітей, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, соціальних, емоційних, мовних чи інших особливостей.

Цей заклад забезпечує:

- безбар'єрне фізичне середовище,
- адаптує навчальні програми та плани, методи й форми навчання, тим самим надаючи можливість усім дітям успішно навчатись в тому числі і дітям з особливими освітніми потребами;
- залучає батьків до співпраці;
- здійснює співпрацю з фахівцями з метою надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей;
- створює позитивну атмосферу в освітньому середовищі та громаді загалом.

До основних груп педагогічних цінностей В. Сластьонін і Г. Чижакова зараховують: загальнолюдські (дитина, педагог, творча індивідуальність), духовні (педагогічний досвід людства, педагогічні теорії і способи педагогічного мислення), практичні (способи педагогічної діяльності, педагогічні технології, освітньо-виховні системи), особистісні (педагогічні здібності, індивідуальні характеристики педагога як суб'єкта педагогічної культури, ідеали).

Пріоритетними педагогічними цінностями вихователів є ті, що пов'язані з усвідомленням об'єктивної потреби та значущості для суспільства професії вихователя. Виокремлюючи пріоритетні педагогічні цінності вихователів, які працюють в інклюзивних групах, ми спиралися на основні пріоритетні напрямки роботи дошкільних навчальних закладів, а саме:

- використання ефективних шляхів формування у дошкільників духовних цінностей;
- створення розвивального життєвого простору, найсприятливішого для гармонійного й різнобічного розвитку, системного виховання і навчання дітей в ранній та дошкільний період;
- осучаснення та гуманізація педагогічного процесу на основі особистісно-орієнтованої моделі виховання і навчання, упровадження нових форм діяльності дошкільного навчального закладу в умовах модернізації дошкільної освіти;
- упровадження передових педагогічних ідей, розробок, новітніх технологій, що сприяють ефективному розвитку пізнавальних здібностей малюків у різних видах дитячої діяльності;
- формування життєвої компетентності малюків за освітніми лініями «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина в природному довкіллі», «Дитина в світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини»;
- охорона життя і здоров'я дітей, оновлення та вдосконалення форм, змісту, методів фізкультурно-оздоровчої роботи і шляхів формування в дошкільників ціннісного ставлення до власного здоров'я;
- оновлення стратегії і тактики взаємодії педагогів із батьками.

Аналіз цих пріоритетних напрямків роботи дошкільних навчальних закладів дав нам можливість виокремити пріоритетні педагогічні цінності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, тобто ті педагогічні цінності, які мають переважне право у спрямуванні педагогічної діяльності вихователя, а саме: дитина, знання, гуманність, саморозвиток, творчість, комунікативність.

Провівши опитування вихователів інклюзивних груп, ми визначили їхні педагогічні цінності. Перше місце для вихователя посідає така педагогічна цінність, як дитина, любов до дітей та гуманність (у 65,3 %); 13,5 % вихователів на перше місце поставили таку цінність, як знання та комунікабельність; 11,1 % вважають основною таку цінність, як самовдосконалення; 10,1 % вихователів вважають основною цінністю творчість та креативність.

Отже, у ході опитування вихователів дошкільних навчальних закладів ми виявили, що всі виділені нами педагогічні цінності є пріоритетними для вихователів, тому саме такі цінності слід формувати в майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Висновки. Отже, нами визначено та доведено необхідність сформованості педагогічних цінностей у вихователів інклюзивних груп. Усі вихователі, що брали участь у експерименті, відзначили, що більш глибоко зрозуміли необхідність проектування, конструювання та здійснення педагогічного процесу з орієнтацією на педагогічні цінності, у них підвищився інтерес до власного аксіологічного «Я».

ЛІТЕРАТУРА

1. Анисимов С.Ф. Теория ценностей в отечественной философии XX века / С.Ф. Анисимов // Весник Моск. ун.-та. – 1994. – Серия 7. – №4. – С. 40.
2. Бадюл С. Професійно-педагогічні цінності як психолого-педагогічна основа процесу становлення майбутнього вчителя початкових класів / С.Бадюл // Рідна школа. – 2002. – №6. – С. 14-15.
3. Державна національна програма «Освіта (Україна XXI століття)». – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
4. Єрмакова С.С. Домінантні характеристики професійно-педагогічних цінностей / С.С. Єрмакова // Формування національних загальнолюдських ціннісних орієнтацій студентської молоді. – К., 2002. – С. 59-62.
5. Ивин А.А. Аксиология / А.А. Ивин. – М.: Высшая школа, 2006. – 390 с.
6. Словник навчально-педагогічних понять і термінів: метод. посібник / уклад. Л. П. Вовк; Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2001. – 83 с.
7. Таранченко О. Тенденції сучасної освіти: роль педагога у створенні ефективної інклюзивної школи / О. Таранченко // Дефектологія. – 2011. – №1. – С. 18-24.

О.И. ПАДАЛКА. ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ЦЕННОСТИ У ВОСПИТАТЕЛЕЙ ИНКЛЮЗИВНЫХ ГРУПП ДОШКОЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Резюме. В статье рассматривается проблема инклюзии, отражены особенности работы воспитателя в инклюзивных группах ДУЗ, описаны педагогические ценности воспитателей, предложены возможные условия их формирования у воспитателей, которые работают в инклюзивных группах дошкольных учебных заведений.

Ключевые слова: инклюзия, педагогическая аксиология, ценности, педагогические ценности, инклюзивные группы.

O.I. PADALKA. PEDAGOGICAL VALUES IN MENTOR OF INCLUSIVE GROUP OF PRESCHOOL EDUCATION ESTABLISHMENTS

The summary. The problem of inclusion is considered in the article, the features of work of educator are reflected in the inclusive groups, the pedagogical values of educators are described, possible terms are offered their forming for educators, which work in the inclusive groups of preschool educational establishments.

Key words: inclusion, pedagogical axiology, values, pedagogical values, inclusive groups.

Одержано редакцією 02.09.2014 р.

УДК: 37: 159: 17. 024. 4

Г.В. МАРЧУК

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ХУДОЖНІМИ ТВОРАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Резюме. У статті розглянуто особливості процесу соціалізації дітей дошкільного віку. Проаналізовано основні аспекти формування соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в процесі ознайомлення з художніми творами в умовах інклюзивної освіти. Важливе значення в процесі соціалізації вже в дошкільному віці набуває соціальний досвід як результат засвоєння суспільного досвіду. Соціальний досвід розглядається як результат активної взаємодії дитини з оточуючим світом. Засвоюючи досвід, дитина стає соціально компетентною.

Ключові слова: соціалізація особистості, соціальний досвід, соціум, сприймання, художній твір, інклюзивна освіта.

Постановка проблеми. Проблеми соціального становлення особистості, її соціалізації в сучасній педагогічній науці приділено особливої уваги. Про це свідчать нормативно-правові документи: Закон України "Про дошкільну освіту", Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. В процесі соціалізації дитина адаптується до умов життя, навчається дотримуватися норм та вимог, засвоювати доцільні правила, переносити свої знання в нові умови, набуває досвіду. Отже, цілеспрямована соціалізація – важлива складова повноцінного розвитку особистості.

Основою соціалізації особистості є соціальний досвід, засвоюючи який, дитина здійснює власний саморозвиток та самореалізацію, стає соціально компетентною. Соціальний досвід дитини дошкільного віку розглядається як результат взаємодії з оточуючим світом, становлення якого не може бути обмежене лише засвоєнням певної суми відомостей, знань, навичок, зразків, так як пов'язане з оволодінням способами діяльності та спілкування.

Оволодіння дитиною соціальним досвідом розглядається в якості сутнісної характеристики процесу її соціалізації, з чим, в свою чергу, пов'язана одна з основних потреб суспільства. Це набуває особливої значимості стосовно дітей з порушенням зору, що визначається специфікою соціального розвитку в умовах зорової депривації, яка вимагає включення дошкільника з зоровою патологією в педагогічно організовану діяльність, що буде забезпечувати йому позицію суб'єкта соціалізації та дозволяти корегувати, збагачувати стихійно набутий соціальний досвід.

Аналіз останніх досліджень. В психолого-педагогічній науці виконано багато робіт, присвячених аналізу проблеми соціалізації дошкільників. В роботах обґрунтовано загальні положення і основи даної проблеми (С.А. Козлова, О.Л. Кононко, Т.І. Поніманська, А.М. Богущ, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш, С.М. Курінна, І.П. Печенко).

Аналіз соціально-педагогічних досліджень свідчить про інтерес учених до проблеми ранньої соціалізації дітей. Розроблено вітчизняні та зарубіжні концепції соціалізації особистості. Визначено соціально-педагогічні умови формування соціальних уявлень, методи впливу на становлення позитивних взаємин однолітків (В.Абраменкова, А.Капська, С.Козлова, О.Кононко, С.Куліковська, С.Литвиненко, А.Мудрик, І.Печенко, В.Ямницький та ін.).

Метою цієї статті є дослідження особливостей становлення соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в процесі ознайомлення з художніми творами.

Виклад основного матеріалу. Дошкільний вік виступає початковим етапом формування суб'єкта діяльності, спілкування та пізнання (А.Богущ, Р.Буре, Н.Гавриш, О.Кононко, В.Кузьменко, С.Кулачківська, Г.Люблінська, Т.Піроженко та ін.). Значення періоду від народження до вступу до школи полягає в набутті знань і умінь, психічних якостей і властивостей, необхідних людині для життя в суспільстві. В цей період